

Tájékoztató kiadvány 4.

TERMÉSZETKÖZELI GYEPPGAZDÁLKODÁS

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

2020

Tájékoztató kiadvány 4.

TERMÉSZETKÖZELI GYEPGAZDÁLKODÁS

2020.

Tartalom

A kiadvány célja	5
1. A gyepekről általában	7
1.1. Problémafelvetés	7
1.2. Hová lettek a gyepeink?	9
2. Gyepek és a természeti sokféleség	11
2.1. Miért fontosak a gyepek természetvédelmi szempontból?	11
2.2. Miért probléma, ha csökken a természeti sokféleség?	13
2.3. Inváziós növényfajok visszaszorítása	13
3. Miért fontosak a gyepek emberi szempontból?	15
3.1. Élelmiszertermelés	15
3.2. Szén-dioxid megkötése	16
3.3. Vízforgalom szabályozása	17
4. Művelési lehetőségek	19
4.1. Legeltetés	20
4.2. Aszálás	20
4.2.1. Kaszálás kialakítása adott területen	20
4.2.2. Vadriasztó lánc használat	21
5. Madárbarát gazdálkodási lehetőségek	23
Felhasznált irodalom	25

A kiadvány célja

Ahogy világszerte minden természeti terület, úgy az Európában fellelhető mezőgazdasági területek természetes élővilága és biodiverzitása is egyre nagyobb mértékben fogyatkozik. Hiába a több nemzetközi szintű összefogás és egyezmény, a hanyatlást nehéz megfékezni. Hazánk bár előkelő helyen áll és természeti értékekben gazdag országnak számít a tőlünk nyugatabbra fekvő, korábban iparosodott országokhoz képest, a természeti sokféleség csökkenése Magyarországot is erősen érinti.

A természeti sokféleség megőrzése a mezőgazdasághoz kapcsolódó területeken erősen igényli az agrárium szereplőit és a természetvédelmi szakemberek együttműködését. Ehhez azonban elengedhetetlen, hogy a folyamat minden szereplője tisztában legyen a természetkímélő és értékőrző gyepezgázkodás elméleti és gyakorlati kérdéseivel egyaránt.

Jelen kiadvány célja, hogy röviden bemutassa a gyepek természetvédelmi jelentőségét, valamint a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodás természetvédelmi hátterét. Bízunk benne, hogy az itt összegyűjtött információk által sokak számára érthetővé és elérhetővé válnak a természetközeli gazdálkodás elméleti és gyakorlati alapjai, amelyre így a szektor valamennyi szereplője sikeresen építhet az eredményes közös munka érdekében.

Készült a LIFE IP GRASSLAND-HU Pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával című, LIFE17 IPE/HU/000018 számú projekt keretében.

1. A gyepekről általában

1.1. Problémafelvetés

A Sajnos rég túlhaladtunk azon a ponton, amikor a mezőgazdasági élőhelyek természeti sokféleségének csökkenése csupán a természetvédelmi szakemberek bevonásával kezelhető lenne. Az ezekhez az élőhelyekhez kötődő fajok, például valamennyi apróvad faj esetében egyértelműen erősödő csökkenő tendencia figyelhető meg az elmúlt évtizedekben. Az egykor gyakori fogoly egyenes úton halad a kipusztulás felé, a mezeinyúl-állomány egyes becslések szerint akár háromnegyedével is csökkent az elmúlt 50 évben. Közel kétharmadára esett vissza az elmúlt néhány évtized folyamán a mezőgazdasági élőhelyekhez köthető gyakori, védett madárfajok állománya.

A mélyben meghúzódó és lassanként felszínre kerülő, a gazdák számára is érzékelhetővé váló, elkerülhetetlen problémákra világít rá az indikátorszervezetek egyre csökkenő jelenléte a mezőgazdasági területek környezetében, azt jelzik, jelenlegi élelmiszertermelési módszereink hosszú távon nem fenntarthatók. Az, hogy mind kevesebb és kevesebb rovar- és madárfaj lelhető fel, csupán a jéghegy csúcsa, de jelzés értékű az is, hogy egykor szántóföldi gyomnövényként kezelt növényfajt: a konkolyt szükséges volt védetté nyilvánítani. Érdemes szem előtt tartani, hogy nem csak az élő és élettelen szervezetek komplex rendszerének van szüksége a mezőgazdaság támogatására, ez a hatás kölcsönös: a termőtalaj minősége, a víz tisztasága, a klíma kiszámíthatósága és a beporzó rovarok, valamint lebontó szervezetek stabil jelenléte alapvető és meghatározó tényezői a mezőgazdaság hosszú távú, stabil és jövedelmező működésének. Egyértelmű tehát, hogy nem vehetjük semmibe a napjainkban tapasztalt figyelmeztető jeleket.

Az ökológiai rendszerek rendkívüli összetettségéről árulkodnak, amelynek minden apró részletét talán soha nem is ismerhetjük igazán. Azt azonban kijelenthetjük, hogy az Európában fellelhető agrár-területek egyre intenzívebb hasznosítása nagymértékben hozzájárul a mezőgazdasági területek élővilágában és a vadvilág élőhelyének állapotában bekövetkezett negatív változásokhoz.

Miután Magyarország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, a Közös Agrárpolitika (KAP = CAP, Common Agricultural Policy) támogatási rendszerei a hazai földhasználatban is komoly változtatásokat eredményeztek. Hazánk az egyszerűsített területalapú támogatási rendszert választotta, ami azt jelenti, hogy a gazdálkodók a megművelt föld kiterjedése alapján kaphatják meg a támogatást. Ez azonnal magával hozta azt is, hogy sok mezsgye és árokpart elszántásra került. Művelésbe vontak például parlagterületeket, vagy épp figyelmen kívül hagyták az adott terület termőhelyi sajátosságait és igyekeztek azt akár erőltetetten is művelésben tartani (pl. gyenge minőségű belvizes szántók). Ez érthető módon a mezőgazdasági élőhelyeket is hátrányosan érintette. Azon kívül, hogy megszűntek a kisebb élőhelyfoltok, az élőhelyek nagyobb léptékű (táj szintű) ökológiai hálózata is megszakadt, sok helyen ellehetetlenítve ezzel az addig meglévő mezőgazdasági élőhelyek közötti kapcsolatokat. Ehhez nagy mértékben hozzájárult a támogatások miatt átalakult birtokszerkezet (nagytablás szántók) is.

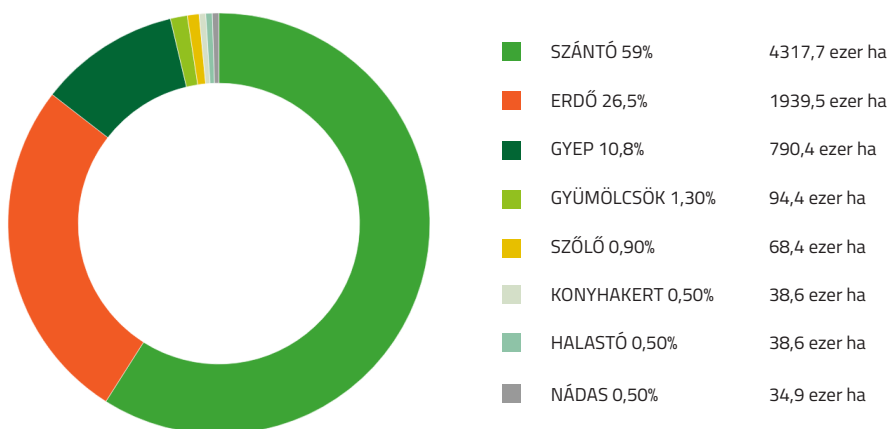
Nemcsak a biodiverzitás csökkent, hanem a termesztett és termeszthető növénykultúrák sokfélesége is változott mind a területi eloszlás, mind a termesztett fajok vonatkozásában. Jellemzőbbé vált a nagytablás gazdálkodás, amely természetesen egyre hatékonyabb gépparkkal került megművelésre. Visszaszorult a legeltetés és ezzel együtt a legelő állattartás, ami a gyepek élőhelyeket tekintve kiemelten fontos lenne, mivel természetvédelmi szempontból ez a legideálisabb hasznosítási forma.

Tényezők, amelyek veszélyeztetik a gyepek élőhelyeket:

- Alulhasználat: avarosodás, cserjésedés, beerdősülés
- Művelés megváltozása: beszántás, erdősítés, beépítés
- Fragmentáció (feldarabolódás)
- Intenzifikáció (túlhasználat): tápanyag-kijuttatás, felülvetés, túllegeltetés, növényvédőszeres használata
- Inváziós fajok terjedése
- Vízháztartás megváltozása: vízelvezetés, öntözés
- Égetés

1.2. Hová lettek a gyepeink?

Magyarország több mint 7 millió hektár termőterülettel rendelkezik, amelynek 59%-át a szántóterületek teszik ki, a gyepek aránya viszont nem éri el a 11%-ot.

Forrás: KSH adatok alapján www.ksh.hu

Ahogy a diagrammon is jól látható mezőgazdasági területeink diverzitása jelentősen lecsökkent, mely elsősorban a rendszerváltás utáni agrárgazdasági átalakulásoknak, valamint az uniós agrártámogatásoknak köszönhető. A valamivel több mint 790 ezer hektár gypünk 60%-a tartozik Natura 2000 hálózatba, így az ezeken a területeken gazdálkodók jogszabályban foglalt földhasználati előírásokhoz kell, hogy tartsák magukat.

Mivel a Natura 2000 gyepek alapvetően a jelölő élőhelyek és/vagy fajok megőrzésére lettek kijelölve ezért esetükben az adott jelölő természeti érték fenntartása az elsődleges cél, amely prioritást élvez a gazdasági haszonvétellel szemben – a gazdálkodó számára emiatt keletkező többletköltséget vagy kieső bevételt az Unió támogatással igyekszik kompenzálni. Ugyanakkor ezeknek az élőhelyeknek a megőrzése elképzelhetetlen a megfelelő mezőgazdasági művelés nélkül, ehhez próbálunk némi segítséget nyújtani jelen kiadvánnyal.

2. Gyepek és a természeti sokféleség

2.1. Miért fontosak a gyepek természetvédelmi szempontból?

A Kárpát-medencére leginkább jellemzőek az úgynevezett pannon gyepek élőhelytípusok, amelyek egyedülálló életközösséget jelentenek az európai gyepek közt. Hazánkban a legfőbb hasznosított gyeptípusaink a szikes gyepek, a homoki gyepek, a löszgyepek és az üde rétek: a láp- és mocsárrétek.

A hazai gyepek kialakulása során természetesen egyaránt keveredtek a környezeti és emberi hatások. A táj formálásában, a gyepek kialakításában és fenntartásában kulcsszerepet kapott a legeltetési állattartás az elmúlt évszázadok folyamán. A Kárpát-medence elhelyezkedése révén számos növényföldrajzi régió találkozási pontját is jelenti egyben: az ázsiai (sztyepp), a balkáni, a nyugat-európai és az észak-európai területekre jellemző flórák mind itt érnek össze, ami hatványozottan mutatkozik meg a gyepek sokféleségében. Példátlan természeti értéket képviselnek a pannon szikesek, valamint a pannon homoki és löszgyepek.

Olyannyira egyedülállóak ezek az értékek, hogy vannak olyan bennszülött növényfajaink (ún. pannon endemizmusok), amelyek sehol máshol nem fordulnak elő a világon, csak a fent említett gyepek élőhelyeken. Ilyenek többek között az alföldjeink mészkedvelő homokpusztagyepein a homoki kikerics és a tartós szegfű, a nyírségi mészkerülő homokpusztagyepeken a magyar kökörcsin, vagy szikeseinken a sziki üröm és a magyar sóvirág. Pannon endemizmusaink egyedülálló különlegességét az Unió is elismeri, célzott LIFE projektek megvalósításával (pl. tartós szegfű LIFE – www.tartosszegfu.hu).

A gyepek, mint már korábban említésre került, a természeti sokféleség szempontjából is kiemelt jelentőséggel bírnak. Bár a hazai mezőgazdasági területeknek mindössze 15 százaléka gyepterület (valamivel több mint 790 000 hektár) ennek több mint fele (nagyjából 60 %) Natura 2000 terület, melyet többek között az is indokol, hogy a hazai védett növényfajok 75 százaléka és a védett állatfajok fele számára a gyepek élőhelyek jelentik az otthont. Ugyan mi mutathatná ennél jobban a biodiverzitás értéküket?

A gyepterületek zsugorodása tehát nemcsak önmagában jelent problémát, de jelentős mértékben veszélyezteti a rajta élő védett fajokat is. Ha csökken az élőhely sokfélesége, megbomlik az addigi ökológiai egyensúly, ami növeli a táj sérülékenységet, ami máris közvetlen hatással lesz a mezőgazdaságra is, hiszen például lecsökken a talaj biodiverzitása is, valamint megváltozik a vízháztartás.

2.2. Miért probléma, ha csökken a természeti sokféleség?

A természeti rendszerek minden eleme közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódik egymáshoz, ezáltal teremtve meg a saját működésének feltételeit és egyensúlyát. Amennyiben egyes elemek (fajok) eltűnnek, úgy a rendszer stabilitása csökken, sérülékennyé válik és szélsőséges esetben ez akár a rendszer teljes összeomlásához vezethet. Habár a természeti sokféleség értéke gazdaságilag nehezen értelmezhető, egyből érzékelhetővé válik, amint egy adott természeti rendszerben drasztikus változások állnak be – ezért érdemes úgy tekinteni rá, mint a gazdálkodás "láthatatlan aranytartalékára".

2.3. Inváziós növényfajok visszaszorítása

Az inváziós fajok megjelenése minden esetben veszélyezteti az addig jelenlévő fajokat, mivel gyors felszaporodásra képesek és a terjedésüket limitáló tényezők hiányoznak. Az inváziós növényfajok, más néven idegenhonos özönnövények akár néhány év alatt képesek az adott területről kiszorítani a természetes vegetációt, aminek következtében az élőhely fajszegénnyé válik, leromlik és egy idő után ez a talaj termőképességére és vízháztartására is negatív hatással lesz. Mindezek miatt a Natura 2000 gyepeken kötelező visszaszorítani a terjedésüket.

Magyarországon a gyepes élőhelyeken leggyakrabban előforduló inváziós fajok az ezüstfa a selyemkóró, az aranyvessző a gyalogakác, valamint a bálványfa és esetenként a parlagfű. Lehetőség szerint a mechanikus irtást kell előnyben részesíteni, de szükség esetén kémiai védekezést is lehet végezni. Az inváziós növények esetében előnyösebb és olcsóbb, ha inkább megelőzzük az elterjedésüket, mintha egy kiterjedt területen próbálnánk meg irtani őket. Amellett, hogy természetvédelmi problémát jelentenek, komoly gazdasági károkat is okozhatnak a gazdálkodóknak a gyepterületen megjelenő inváziós fajok.

3. Miért fontosak a gyepek emberi szempontból?

A gyepek minősége nem csak a természeti sokféleség állapotát illetően jelentős indikátor, de nélkülözhetetlen társadalmi haszonnal is bír. Elsődleges hasznuk számunkra az élelmiszertermeléssel kapcsolatos vonásaiban mutatkozik meg, de jelentős még a szénmegkötésben betöltött, ezáltal közvetetten befolyásolva a klímaváltozásra gyakorolt szerepe, valamint a víztárolási kapacitása révén a vízkörforgásban betöltött szerepe is kiemelten fontossá teszi számunkra.

Az alábbiakban bővebben is kifejtjük ezeket:

3.1. Élelmiszertermelés

A gyepek nem csak a vadon élő állatok élőhelyét jelentik, de a haszonállataink takarmánytermő területei és legelői is egyben. A rendszerváltást követően ugyan csökkenni kezdett a gyepek kiterjedése, illetve a legeltetett állatállomány is, ennek ellenére továbbra is fontos téli takarmány a jó minőségű réti széna megtermelése, amelyhez kaszálással jutunk hozzá. Ezeket összevetve a hazai jó minőségű hús- és tejtermelés egyik legfontosabb erőforrásait jelentik a gyepek. A gyepek azonban nem csak a rajta legeltethető állatok húsával járulnak hozzá a mindennapi jólétünkhöz. A vadon élő állatok közül legnagyobb szerepük talán a beporzóknak van. Ezeknek elvesztése beláthatatlan gazdasági károkat okozna, hiszen nélkülük számos növény termesztése már nem lenne gazdaságos módon megvalósítható.

3.2 Szén-dioxid megkötése

Szénmegkötéssel jár a gyepek talajában a humusztartalom növekedése, ami a talajban raktározódva egyben javítja a talaj minőségét is. A szén talajban való raktározása végső soron az üvegházhatású gázok csökkenését eredményezi, tehát az éghajlatváltozás elleni küzdelemben is fontos szerepet tölt be. Emiatt a legeltetés jótékony hatásai is képesek ellensúlyozni az állatok általi metánkibocsátást (kiegyenlítve ezzel az éghajlatra gyakorolt hatását). Mindent összevetve, amennyiben azt a megfelelő állatsűrűség és -faj mellett a legelő eltartóképeségéhez igazítják, a legeltetés a leginkább klímabarát módja a gyepek felhasználásának.

Jó csapadékelátás mellett a hazánkban fellelhető gyepek nagy része akár 3-5 tonna füvet is képes hektáronként megteremni és közben akár egy tonna szén-dioxidot is képes hosszú távon elraktározni. Megfelelő csapadékelátottság mellett a magyarországi gyepek közel 60 %-a képes nettó szén-elnyelőként működni. Több évtizednyi távlatban összehasonlítva az erdőkkel összemérhető mennyiségű szén-dioxid megkötésére képesek, ezen kívül hosszabb távra tekintve a fáknál stabilabb szén-elnyelőnek bizonyulnak.

3.3. Vízforgalom szabályozása

A terület mikroklimájának szabályozása által a környezetükben előforduló szántók számára is előnyös hatású lesz a gyepek jelenléte függetlenül attól, hogy száraz, vagy esős időről beszélünk. Az itt fellelhető növényzet a víz és a szél által okozott eróziót egyaránt akadályozza. Nem csak számottevő víz megkötésére képesek, de a párolgás is szabályozottan történik, így a szélsőségek elleni védekezésben jelentős szerepet kapnak: hirtelen csapadéktöbblet és aszály ellen is pufferként szolgálnak majd a környező táj számára. A természeti sokféleség fontossága itt is megjelenik, hiszen minél természetesebb és gazdagabb egy gyepek, annál jobban tudnak érvényesülni az előbb említett szerepekben.

A növényborítás és a talajszerkezet adottságainak köszönhetően a gepes területeken a szántókkal összehasonlítva jóval kisebb lesz a párolgás, ugyanakkor kedvezően befolyásolja a környező szántók vízháztartását a nedvesebb talaj. Azonos okokból az aszályra is kevésbé lesz érzékeny. Mivel több vizet képes tárolni, ez több rendelkezésre álló tartalékot jelent majd arra az időszakra, amikor csak kevés csapadék érkezik.

Számos védett fajnak biztosítanak élőhelyet az egyes gyepeken található belvizes, időszakos vízborítású területfoltok. Ez legeltethető, ami által a felszáradást követően vagy szárazabb időszakban friss széna kaszálására is lehetőség nyílik. Fontos azonban, hogy Natura 2000 gyepeken tilos az öntözés és a belvíz levezetése a természetes vízforgalom biztosítása érdekében.

4. Művelési lehetőségek

Az alábbiakban áttekintjük, milyen értékőrző művelési lehetőségek állnak rendelkezésre. Érthető módon azonnal megszüntetné az élőhelyet a feltörés vagy a beépítés, ha pedig felhagynánk a gazdálkodással, az lassanként a terület becserjésedéséhez és beerdősüléséhez vezetne. A legtermészetesebb formája a gyepek fenntartásának tehát a legeltetés, vagy ennek hiányában a kaszálás.

Ahhoz, hogy a Natura 2000 gyepeket természetes állapotukban meg tudjuk őrizni, elengedhetetlen a természetközeli gyepgazdálkodás. A Natura 2000 gyepeket kötelező kaszálással vagy legeltetéssel hasznosítani. Természetvédelmi szempontból a legtöbb Magyarországon fellelhető gyeptípus esetében a legeltetés kedvezőbb eredménnyel bír a kaszálásnál. A kaszálás homogénebb kezelést jelent a legeltetésnél, mivel a legelő állapot a legelés során válogat a növények között, ezen felül a legeltetés időben is elnyújtottabb folyamat a kaszálásnál. A kaszáláshoz nehezebben alkalmazkodik a gyepek élővilága, mivel ez egy hirtelen, radikális beavatkozás szemben a lassú és fokozatos legeltetéssel.

Az, hogy a gypeszőnyeg folytonossága fennmaradjon nem csak gazdálkodói szempontból fontos. Segíti a gyepek megújuló képességét és fékezi az inváziós növények betelepülését. A felázott talajon való munkavégzés felszakíthatja a gypeszőnyeget és hosszú időre károsíthatja a gyepeket. Hasonló hatással van még a túllegeltetés is és egyes mechanikus gyeppelválogatási technológiák (pl. a fogasolás) használata. Ezen kívül problémát jelent, ha hosszú ideig tároljuk a bálákat a gyepen, hiszen száraz vagy nedves szélsőséges időjárás hatására mindenképpen tönkremegy a bála alatti terület. A gyeppfelszín maradandó károsodását okozó beavatkozások a fent említett tényezők miatt tiltottak a Natura 2000 gyepterületeken az ott fellelhető élővilág védelme érdekében.

4.1. Legeltetés

A gyepek fenntartásának leginkább természetközeli, az élővilágot legjobban kímélő módja a legeltetés. Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető. A hazai gyakorlatban még előfordulhat a lúdfélék és sertések legeltetése, ez a Natura 2000 gyepterületeken azonban tilos. A ludak ugyanis rendkívül mélyen legelnek, csipkedésükkel a fűvek sarjadását is megakadályozhatják, ráadásul a trágyájuk, leginkább a magas foszfortartalma miatt perzselő hatású. A sertésfélék legelésük során túrják a földet, hogy eljussanak a növény föld alatti részeihez és nyomvonalakat használnak tovább fokozva ezzel a talajfelszín bolygatását. Érdemes azt is megemlíteni, hogy mindenevő lévén a földön fészkelő (védett) madarak fészket is rendszeresen kifosztja. Az említett túrás és nyomvonalhasználat miatt veszélybe kerülhet a zárt gyepterület fennmaradása és a gyepterület szerkezete, megváltozhat a fajösszetétel. Trágyázni a Natura 2000 gyepeken kizárólag a legelő állatok által elhullajtott trágyával szabad, ami kedvező hatással bír a természeti sokféleségre. Egyéb tápanyag kijuttatása (ideértve a többlet szerves trágyát is) nem megengedett.

4.2. Kaszálás

A kaszálás időpontjának megtervezésekor figyelembe kell venni az adott területen élő védett fajok szaporodási ciklusát. A madarakat tekintve a legtöbb földön fészkelő madár számára megfelelő a június 15 után történő kaszálás, de egyes fajok jelenléte esetében (pl. tűzok) csak július közepét követően biztonságos a kaszálás. Előfordulnak olyan fajok is (a haris és a hamvas rétihéja), amelyeknek egészen július végéig tart a költési időszaka. Olyan üde réteken, lápi- és mocsárréteken, amelyeken a védett nappali lepkéknek megőrzése az elsődleges természetvédelmi célkitűzés, a június 15 előtt, vagy augusztus 15 után javasolt a kaszálás. Tekintve, hogy nincsenek kötelező időbeli korlátozások a Natura 2000 gyepek kaszálására vonatkozóan, a kaszálás időpontjának bejelentését követően a területileg illetékes nemzeti parki igazgatóság segít összehangolni a természetvédelmi célokkal.

4.2.1. Kaszálás kialakítása adott területen

A gyepterület élőhely életét tekintve a kaszálás egy igen gyors és drasztikus beavatkozásnak számít. Ha segítjük a gyepterület élővilágát a folyamathoz való alkalmazkodásban, azzal mérsékelhetjük a kaszálás mellékhatásait.

Gazdálkodóként a következő módon tehetjük a legtöbbet:

- legalább 6 m széles kaszálatlan terület (szegély, "búvósáv") meghagyása,
- a földön fészkelő madarak költőhelyeinek megkímélése,
- kiszorító kaszálás alkalmazása

Ez utóbbi lehetővé teszi, hogy az állatok kimenekülhessenek a kaszálatlan területeken az érkező munkagépek elől. Ezen néhány egyszerű lépés betartásával különböző állatok ezreinek élete kímélhető meg.

A jól megválasztott kaszálatlan területek nemcsak a gyepterület faunájának megőrzésében játszanak jelentős szerepet, hanem hozzájárulnak a gyepre jellemző növényzet fenntartásához is. Ezek a területek értékes magbankként funkcionálhatnak, biztosítva ezáltal a következő évre a gyepterület flórájának sokféleségét.

4.2.2. Vadriasztó lánc használata

A Natura 2000 gyepeken történő kaszáláskor kötelező a vadriasztó lánc használata. Ezt a kasza teljes szélességében szükséges felhelyezni, de csak és kizárólag akkor lesz hatékony, ha az megfelelő súlyú és sűrűségű láncokból áll, amelyek elérik a talajfelszínt. Természetvédelmi szempontokat szem előtt tartva az alternáló kasza, valamint az állítható magasságú korongos kasza használata ajánlott. A kasza szélessége nem lehet több 3 méternél, mert a tapasztalatok alapján ilyen esetben az állatok még jó eséllyel el tudnak menekülni, míg az ennél szélesebb kasza használata csökkenti a menekülési és így a túlélési esélyeiket. A tarló legalább 12 cm magas kell, hogy legyen.

A vadriasztó lánc elhelyezését úgy kell megoldani, hogy a lánc és a kasza között elegendő legyen a távolság, ez által idő álljon rendelkezésre, hogy a megriadt állatok el tudjanak menekülni a kasza elől, adott esetben meg lehessen állni a munkagéppel, hogy a felrebbenő madár helyét fészekmentés céljából át lehessen vizsgálni. A vadriasztó lánc csak úgy hatékony, ha a munkagép sebességét legfeljebb 5 km/óra mérsékeljük. Mellőzni kell a szársértő használatát, mert az számos apró élőlényt elpusztít.

5. Madárbarát gazdálkodási lehetőségek

A madarak jelenléte a gyepterületeken nem hogy nem okoz gazdasági kárt, de a természet részeként rendkívül fontos szerepük van és gazdálkodási szempontból is sok haszna lehet a jelenlétüknek. A természetbarát gazdálkodási lehetőségek biztosításához elengedhetetlen a gazdálkodó számára, hogy ismerje az adott területen élő madarakat és egyéb fajokat is. Hatékony lehet a mesterséges beavatkozások helyett a természetes kártevőirtók segítségére támaszkodni, a mozaikos, sokféle tájkép fenntartására törekedni, technológiai döntésekben a természetkímélő megoldásokat előnyben részesíteni. A madárbarát gazdálkodó számára fontos, hogy odafigyeljen a fészkelési időszakokra, mesterséges odúk kihelyezésével segítheti a madarak költését. A gazdaság megtervezésekor a legeltetés, a hagyományos állat- és növényfajták előnyben részesítése a cél.

Lehetőség van továbbá bekapcsolódni a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület monitoring programjába, ahol mindig szívesen látják az új érdeklődőket. További információ a honlapukon érhető el: www.mme.hu

Felhasznált irodalom

- [1] **Természetközeli gazdálkodási gyakorlatok útmutatója - gazdálkodás Natura 2000 gyepeken** (ISBN 978-615-80925-7-6), megjelent a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület gondozásában (<https://natura.2000.hu/media/6>)
- [2] **Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken 2021. évi falinaptár**, megjelent a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület gondozásában a LIFE IP GRASSLAND-HU projekt keretein belül (www.mme.hu)
- [3] **Gazdálkodás Natura 2000 gyepterületeken** e-learning tananyag, amely megjelent a www.natura.2000.hu oldalon a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület gondozásában a LIFE IP GRASSLAND-HU projekt keretein belül
- [4] Viszló L. (2010): A természetkímélő gyepegazdálkodás. Pro Vértess Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár
- [5] 9. oldalon szereplő diagram forrása: KSH adatok alapján - www.ksh.hu

Felelős kiadó: Győrffy Balázs elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Szerző: Koczur Szilvia
Szerkesztő:
Szakmailag ellenőrizte: Gyenes Adrienn, Králl Attila
A kiadvány elkészítésében közreműködött: Nagy Szilvia, Kuslits Béla
Kreatív vezető, kiadvány - és borítóterv: Nagy-Tószegi Bálint
Grafikai tervező, tördelő: Nizák Júlia
Kiadja: © Nemzeti Agrárgazdasági Kamara – minden jog fenntartva
Kiadás: 2020.

ISBN:

www.nak.hu

www.grasslandlifeip.hu

A kiadvány megjelenését az Európai Unió LIFE programja és az Agrárminisztérium támogatta a LIFE IP program önerő átvállalásával.

A LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018) projekt az Európai Unió LIFE Programjának támogatásával valósul meg.

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

1115 Budapest, Bartók Béla út 105-113.

Telefon: +36 80 900 365

ugyfelszolgalat@nak.hu

www.nak.hu

